

MÜLTECİ BAŞVURULARI BAĞLAMINDA HUKUKİ DESTEK SAĞLARKEN GÖZETİLMESİ GEREKEN ETİK KURALLARA DAİR NAİROBİ İLKELERİ¹

1 Şubat 2007 tarihinde Kenya'nın Nairobi kentinde düzenlenen Güney Ülkeleri Mülteci Hukuki Destek Ağı (Southern Refugee Legal Aid Network) Konferansı'nda kabul edilmiştir.

1. Kapsam ve amaç

- 1.1. Buradaki ilkelerin amacı, mülteci statüsünün belirlenmesi ve mültecilere sunulan diğer hukuki yardım hizmetleri ile ilgili hukuki destek sağlayanlara yol göstermektir.
- 1.2. Hukuki hizmetlerin sağlanmasına ilişkin geçerli bir ulusal mevzuatın varlığı söz konusu ise, burada sıralanan ilkeler ikincil nitelikte değerlendirilmelidir ve mevcut kuralları tamamlama amacı taşımaktadır.

2. Tanımlar

- 2.1. “Hukuki danışman” terimi, “mülteci” olarak tanınmayı amaçlayan ya da “mülteci” olarak tanınmış ancak başka konularda yardım talep eden kişilere, hukuki danışmanlık ve/veya hukuki temsil hizmeti sunan kişileri tanımlar.
- 2.2. “Hizmetler” terimi, bir hukuki danışman tarafından sunulması söz konusu olabilecek tavsiye, belge hazırlama ve/veya hukuki temsili kapsar.
 - 2.2.1. “Tavsiye” terimi, mevcut yasaların ya da politikaların belirli bir kişinin durumunda nasıl yorumlanacağı ve etkili olacağı konusunda görüş sunmayı içerir.
 - 2.2.2. “Belge hazırlama” terimi, bir kişiye mülteci statüsü belirleme başvurusu ve diğer benzeri başvuruları desteklemek üzere, o kişinin adına yazılı belgeler hazırlama konusunda yardımcı olmayı içerir. Buna, kişinin mültecilik iddiasına dair kişinin kendi ağzından hazırlanan ifade beyanları da dahildir.
 - 2.2.3. “Temsil” terimi, sözle ya da yazılı olarak başka bir kişinin adına eylemde bulunmayı ifade eder. Buna, bir kişinin “mültecilik” statüsü almak için gerekli kriterleri karşıladığına dair hukuki argümanlar ya da kişinin mültecilik başvurusuyla ilgili BMMYK diğer karar vericilerle iletişim içine girmek de dahildir.
- 2.3. “Müvekkil” terimi, hukuki danışmanın hizmet sunmayı kabul ettiği ve bu hizmetten yararlanmayı gönüllü olarak kabul etmiş olan kişiye denir.
- 2.4. “Müstakbel müvekkil” terimi, hukuki danışmandan hizmet almayı talep etmiş fakat danışmanın hizmet sunmayı henüz kabul etmemiş olduğu kişiye denir.

3. Danışman-Müvekkil İlişkileri

- 3.1. Danışmanlar bütün vakalarda müstakbel müvekkillere herhangi bir tür hizmet sunup sunamayacaklarını ve hangi tür hizmetler sunabileceklerini açıkça izah etmelidir. Danışman vaka üzerinde herhangi bir iş yapmaya başlamadan ve müvekkilden hukuki temsil için onay istemeden evvel, danışman-müvekkil ilişkisinin kapsamı ve amacı açıkça ifade edilmiş olmalıdır.
- 3.2. Hukuki destek sağlayanlar, yaptıkları hukuki destek faaliyetinin olumlu etkilerini azami hale getirmek amacıyla, vermeyi taahhüt edecekleri hizmetleri sınırlamayı tercih edebilir. Örneğin bazı hukuki destek kuruluşları sadece danışmanlık ya da belge hazırlama konusunda hizmet sağlıyor olabilir, ya da hizmetlerini özellikle aciliyet arz eden ihtiyaçları bulunan veya mültecilik başvuruları özellikle karmaşık hukuki yorum meseleleri içeren, belirli tipte müvekkillere odaklamayı tercih edebilir. Ancak sunulan hizmetlerle ilgili bu türden sınırlamalar danışman tarafından danışman-müvekkil ilişkisi kurulmasının ilk aşamasında belirtilmelidir.

¹ Türkçe tercüme: Mülteci Hakları Merkezi- Refugee Rights Turkey: www.mhd.org.tr

- 3.3. Madde 3.4'te ifade edilen hükümler saklı kalmak kaydıyla, bir hukuki danışmanın bir müstakbel müvekkile hizmet sunmak zorunluluğu yoktur ve Madde 3.4'te yer alan hükümlerle yasaklanmamış ise, müstakbel müvekkile hizmet sağlamayı reddedebilir.
- 3.4. Madde 3.2'de ifade edilen mülahazalar çerçevesinde değerlendirilmek şartıyla, hukuki danışmanlar hiç kimseye hizmet sunmayı, kişinin ırkı, cinsiyeti, cinsel yönelimi, milliyeti, siyasi görüşü, dini, yaşı, aile durumu, ekonomik durumu ya da belirli bir sosyal gruba aidiyetiyle ilgili bir sebepten dolayı reddetmemelidir.
- 3.5. Danışman-Müvekkil ilişkisi yalnızca müvekkilin kendi gönüllü ve bilgiye dayalı rızası ile başlayabilir ve ancak bu rıza devam ettiği müddetçe sürdürülebilir. Müvekkil, hukuki danışmanı ile olan ilişkisini, sözlü ya da yazılı olarak yapacağı açık ve doğrudan bir ifadeyle sona erdirebilir. Bir müvekkil danışmanın etik kurallara uymayan bir davranış içinde olduğuna dair suçlamada bulunmuşsa, bu durumun müvekkilin danışman-müvekkil ilişkisinin devam etmesi yönünde artık rızası kalmadığı anlamında geldiği varsayılacaktır.
- 3.6. Hukuki temsilin hedeflerini müvekkiller belirlemelidir. Eğer ki danışman-müvekkil ilişkisinin herhangi bir evresinde danışman ve müvekkil hukuki temsil faaliyetinin amaçları ve izlenecek stratejiler konusunda anlaşmazlığa düşerse, danışman hukuki temsil ilişkisini sonlandırmayı tercih edebilir.
- 3.7. Müvekkiller dosyalarındaki bütün belgeleri görme ve kopyasını alma hakkına sahiptir. Danışmanlar istenilen belge kopyalarını gerek danışman-müvekkil ilişkisi sırasında gerekse danışman-müvekkil ilişkisi sonlandıktan sonraki dönemlerde müvekkile sunmakla yükümlüdür. Bununla beraber, danışmanlar bir müvekkilin dosyası üzerindeki çalışmalarına dair kayıtlarını saklamak hakkına sahiptir. Müvekkil öyle istese dahi danışmanlar hukuki yardım dosyalarını imha etmemeyi tercih etme hakkına sahiptir.
- 3.8. Danışman-müvekkil ilişkisinin sona ermesi halinde danışman bunu kişinin mültecilik başvurusuyla ilgili karar verici durumunda olan mercie yazılı olarak bildirmelidir.

4. Özen

- 4.1. Danışman bir müvekkilin dosyasını takip ederken sorumlu ve özenli davranacak, ayrıca müvekkil adına en iyi sonuçlara ulaşmak için mevcut hukuk ve burada sıralanan etik kuralları çerçevesinde hareket edecektir.
- 4.2. Danışmanlar müvekkillere yapmayı taahhüt ettikleri tüm işleri tamamlayacaktır. Danışmanlar, müvekkilin mültecilik başvuru prosedürü bakımından hazırlanması zorunlu olan bütün belgeleri son teslim tarihlerinden önce tamamlayacaktır.
- 4.3. Danışmanların, müvekkillere mülteci statüsü belirleme başvuruları ve diğer hukuki konularda destek sağlamak için gerekli olan yayımlanmış BMMYK belgeleri ve menşe ülke bilgilerinden haberdar olmak ve yararlanmak sorumluluğu vardır.
- 4.4. Danışmanlar, müvekkillerinin dosyaları üzerinde yaptıkları çalışmaların kaydını tutmak amacıyla bir dosyalama ve kayıt sistemi oluşturacaktır.

5. Çıkar Uyuşmazlıkları

- 5.1. Eğer bir danışmanın ekonomik ya da şahsi çıkarları müstakbel müvekkilin çıkarlarıyla çatışıyorsa, danışman söz konusu müvekkile hizmet sunmayacaktır.
- 5.2. Eğer bir danışmanın mevcut bir müvekkilin çıkarları müstakbel müvekkilin çıkarlarıyla çatışıyorsa danışman söz konusu müvekkile hizmet sunmayacaktır.
- 5.3. Eğer danışman-müvekkil ilişkisinin tesis edilmesinden sonraki dönemde, aynı danışmanın iki müvekkili arasında bir çıkar çatışması ortaya çıkarsa, o yerelde geçerli olan etik ve profesyonel standartlar izin verdiği taktirde, danışman müvekkillerden birini ya da ikisini birden vakit kaybetmeden başka danışmanlara yönlendirecektir.
- 5.4. Eğer danışman ve müvekkil arasında, danışmanın objektif karar verme kabiliyetini etkileyebilecek kişisel bir ilişki söz konusu ise, danışman mümkünse müvekkilini başka bir danışmana yönlendirmeyi deneyecektir.

- 5.5. 5.3 ve 5.4 numaralı maddelerin söz konusu olduğu durumlarda müvekkileri yönlendirecek başka bir danışman bulunamıyorsa, danışman bir çıkar çatışması olması halinde bile müvekkiline destek sağlamaya devam edebilir. Ancak bu durumda danışman müvekkiline söz konusu çıkar çatışması ve doğurabileceği sonuçlar konusunda açıkça ve doğrudan bilgi vermelidir. Ayrıca danışman çıkar çatışmasının olası olumsuz sonuçlarını an aza indirmek maksadıyla hukuki temsil ilişkisinin kapsamını sınırlama imkanlarını araştırmalıdır.

6. Gizlilik

- 6.1. Müvekkiller ve müstakbel müvekkiller, danışmanları ile paylaşmış oldukları bilgilerin gizli tutulması hakkına sahiptirler. Gizlilik imtiyazı danışmana değil, müvekkile aittir. Burada sıralanan etik kurallarla izin verilen durumlar dışında, gizlilik imtiyazı sadece müvekkilin açık izni ile feragat edilebilir.
- 6.2. Danışman – burada sıralanan etik kuralların tersini gerektirdiği durumlar haricinde – müvekkiliyle ilgili toplamış olduğu bütün bilgilerin gizliliğini koruyacaktır. Danışmanlar dosya ve kayıtlarını müvekkillerinin gizlilik imtiyazını koruyacak şekilde tutacaktır. Burada sıralanan kurallarda aksi öngörülen durumlar dışında, danışmanların müvekkilin gizliliğini koruma görevi danışman-müvekkil ilişkisinin sona ermesinden sonraki dönemde de geçerli kalır.
- 6.3. Müvekkilin kendi rızasıyla kamusal dolaşıma giren bilgiler açısından gizlilik esası uygulanmayacaktır. Bir müvekkil kendi isteğiyle bir bilginin kamusal dolaşıma girmesine izin vermişse, bu bilgi üzerindeki gizlilik imtiyazından feragat etmiş olduğu varsayılacaktır. Ancak, kamusal dolaşıma müvekkilin isteği veya rızası olmadan aktarılmış olan bilgiler danışmanlar tarafından ifşa edilemez.
- 6.4. Danışman gizlilik imtiyazı olan bilgileri uzmanlar arasında fikir alışverişi amacıyla diğer danışmanlarla paylaşabilir, fakat bu gibi durumlarda diğer danışmanlar da aynı gizlilik esaslarına bağlı kalmalı ve müvekkille aralarında 5. maddede söz konusu edilen türden bir çıkar çatışması bulunmamalıdır.
- 6.5. Eğer danışman müvekkilinin yakın bir gelecekte başka bir kişiye fiziksel zarar vereceği inancındaysa, bu durumu ilgili yetkililere bir an önce haber vermelidir. Bu gibi durumlarda, danışman gizlilik imtiyazı olan bilgilerden fiziksel zararı önlemek için gerekecek kadarını yetkililerle paylaşabilir.
- 6.6. Danışman burada sözü geçen etik kuralları çiğnemekle resmen suçlandığı bir durumda, müvekkil bilgilerini kendini savunmak için gereksinim duyduğu ölçüde ifşa edebilir.
- 6.7. Hukuki danışman ya da hukuki danışman çalıştıran kuruluşlar, müvekkilin dosyası ile ilgili toplanmış bilgileri müvekkilin iznine gerek olmaksızın yayınlarında ve yazılarında kullanabilirler. Fakat bu durumlarda kullanılan bilgilerin müvekkilin kimliğini ifşa edebilecek ayrıntılardan arındırılmış olması şartı vardır.
- 6.8. Hukuki danışman ya da hukuki destek sağlayan kuruluşlar bütün personel ve çalışanlara müvekkillerin bilgilerinin gizli tutulması ilkesi konusundaki sorumlulukları hakkında eğitim vermeli ve müvekkillerin gizlilik imtiyazının korunmasını güvence altına almalıdır.

7. Dürüstlük Görevi

- 7.1. Danışman bütün iletişimlerinde gerçeğe sadık kalmalı ve müvekkillerine de bu yönde tavsiye vermelidir. Danışmanlar hiç kimseyi müvekkil adına muhatap olduğu mahkeme ya da diğer kurumların karşısında yalan söylemeye ya da yanıltıcı bilgi vermeye teşvik etmeyecek, bu yönde bir tavsiye ya da yardımda bulunmayacaktır.
- 7.2. Madde 7.1’de ifade edilmiş hükümler saklı kalmak kaydıyla, danışmanlar mülteci statüsünün tanınması için yapılan başvuruların geçerliliğiyle ilgili olarak ve diğer konularda karar verme organı değildir. Bu sebeple danışmanların mültecilik iddiasının görelisi olarak zayıf olduğunu değerlendirdikleri müstakbel müvekkilleri elemek ya da geri çevirmek gibi bir görevleri yoktur.
- 7.3. Danışman diğer taraflarla etkileşimlerinden saygılı ve profesyonel davranmalı, diğer insanlara saygı ile insan hakları ve ayrımcılık yasağı prensiplerini gözetmelidir.

- 7.4. Eğer danışman, müvekkilin danışman-müvekkil ilişkisi başlamadan önceki dönemde mültecilik başvurusuyla ilgili karar verici bir kurumun karşısında yalan beyanda bulunduğunu öğrenirse ve başka etik kurallar aksini gerektirmedikçe, aşağdaki kurallar takip edilmeyecektir:
- 7.4.1. Danışman müvekkilinin açık izni olmadan hiçbir kimseye ya da kurula müvekkilin yanlış ifade verdiğini işa etmeyecektir;
- 7.4.2. Danışman müvekkilini beyanlarını düzeltmek yönünde ikna etmeye çalışacaktır;
- 7.4.3. Danışman karar verici makamla ya da hiçbir başka kurumla geçmişteki bu yalan beyanlara dayalı herhangi bir iletişim içine girmeyecektir; ya da aynı makam ve kurumların söz konusu beyanlara itimat etmesi sonucu doğurabilecek herhangi bir girişimde bulunmayacaktır.
- 7.5. Danışmanın yalan ya da yanılıcı bilgi içeren mektup, rapor ya da başka belgelerle hiçbir ilişkisi olmayacak; danışman söz konusu mvekkille ilgili yalan ya da yanılıcı bilgi içeren herhangi bir bildirim veya sunum yapmayacaktır. Danışman karar verici makama sahte olduğunu ya da yalan veya yanılıcı bilgi içerdiğini bildiği herhangi bir belgeyi sunmayacaktır.
- 7.6. Eğer danışman, danışman-müvekkil ilişkisi başladıktan sonraki dönemde karar verici mercie danışmanın yalan olduğunu bildiği bir beyanda bulunursa, aşağdaki kurallar takip edilecektir:
- 7.6.1. Danışman müvekkilinin açık izni olmadan hiçbir kimseye ya da mercie müvekkilin yalan ifade verdiğini işa etmeyecektir;
- 7.6.2. Danışman müvekkilini doğru ifade vermeye ikna etmeye çalışacaktır;
- 7.6.3. Danışman karar verici makamla ya da hiçbir başka kurumla bu yalan beyanlara dayalı herhangi bir iletişim içine girmeyecektir; ya da aynı makam ve kurumların söz konusu beyanlara itimat etmesi sonucu doğurabilecek herhangi bir girişimde bulunmayacaktır.
- 7.6.4. Eğer söz konusu yalan beyan mültecilik statüsü değerlendirmesi bakımından belirleyici önemde bir konuyla ilgiliyse ve müvekkil ifadesini düzeltmeyi reddediyorsa, hukuki danışman mvekkille hukuki temsil ilişkisini sonlandıracaktır.

8. İstismarı nleme Görevi

- 8.1. Danışman hukuki hizmet sunarken müvekkili hakkında tarafsızlığını doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyecek hiçbir ilişkiye girmeyecektir; müvekkilini ekonomik, cinsel ya da başka amaçlarla istismar etmeyecektir. Bu konuda herhangi bir kuşkuya alan bırakmama prensibinden hareketle, bir danışmanla ve müvekkil arasındaki her türlü cinsel ve ekonomik ilişki istismar olarak kabul edilecektir.
- 8.2. Danışman hiçbir mvekkilinden normalde para ya da başka alışverişler karşılığında sunulan hiçbir hizmet, ürün ya da emeği kabul etmeyecektir. Bu kural danışman-müvekkil ilişkisi bittikten altı ay sonrasına kadar geçerli sayılacaktır. Ancak Madde 5.5'te izin verildiği şekilde eğer danışmanla müvekkil arasında hukuki hizmetin talep edilmesinden önce kurulmuş bir ilişki söz konusuysa ve kişiye başka bir danışmana yönlendirmek mümkün değilse bu kural uygulanmayabilir. Danışman hiçbir mvekkilleriyle maddi nitelikte ilişkilere girmeyecektir. Bu kural danışman-müvekkil ilişkisi bittikten altı ay sonrasına kadar geçerli sayılacaktır.